

Code No. 4912

Roll No.

SET : A

D. El. Ed. 1st Year (Fresh) Exam., July - 2019

Proficiency in Sanskrit Language

संस्कृत भाषा में प्रवीणता

(Course Code : DE-111)

[New Curriculum]

(Only for Fresh Candidates)

[Evening Session]

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

समय : 2 घण्टे]

[अधिकतम अंक : 35

सामान्य निर्देश :

- (i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 7 तथा प्रश्न 6 हैं।
- (ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये कोड नम्बर तथा सेट को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।
- (iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।
- (iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।

4912/(Set : A)

P. T. O.

- (v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।
- (vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।
- (vii) कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।

निर्देशाः -

- (क) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति।
- (ख) लेखः सुस्पष्टः सुवाच्यः च भवेत्।
- (ग) प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायाम् देयानी।
- (घ) प्रश्नसंख्या अवश्यमेव लेखनीया।

भाग - क

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु **द्वयोः** प्रश्नयोः व्याख्या कार्या - $2 \times 3 = 6$

- (क) संस्कृतशिक्षणस्य सन्दर्भे भाषायिकौशलानां ज्ञानस्य अभ्यासस्य च आवश्यकतायाः उपरि प्रकाशं पातय।
- (ख) वर्तमान समये संस्कृतभाषायाः अध्ययनस्य का आवश्यकता वर्तते ? स्पष्टं कुरुत।
- (ग) संस्कृतसाहित्यस्य समृद्धौ निबन्धः लेख्यः।

2. अधोलिखितेषु **द्वयोः** प्रश्नयोः **एकः** प्रश्नः समाधेयः - $1 \times 3 = 3$
(क) वर्णमालायाः विषये विस्तारेण वर्णनं कुरुत ।
(ख) 'हलन्त्यम्' इत्यस्य सूत्रस्य व्याख्या कार्या ।
3. अधोलिखितेषु **द्वयोः** प्रश्नयोः **एकः** प्रश्नः समाधेयः - $1 \times 3 = 3$
(क) कालिदासस्य विषये विस्तारेण वर्णनं कुरुत ।
(ख) 'माघे सन्ति त्रयोः गुणाः' इति समाधेयः ।
4. अधोलिखितेषु **द्वयोः** प्रश्नयोः **एकः** प्रश्नः लेखनीयः - $1 \times 3 = 3$
(क) पाठयोजनायाः कः अभिप्रायोऽस्ति ? पाठयोजनायाः विभिन्नानां प्रकाराणां उपरि प्रकाशं पातय ।
(ख) श्लोकोच्चारणस्य विधिना कः अभिप्रायः ? विस्तारेण वर्णनं कुरुत ।
5. **एकः** प्रश्नः समाधेयः - $1 \times 5 = 5$
(क) वेदेन कः अभिप्रायः ? वेदानां महत्त्वं वर्णय ।
(ख) आदिकाव्यस्य रामायणस्य किं महत्त्वं ? विस्तारेण वर्णनं कुरुत ।

भाग - ख

6. वस्तुनिष्ठप्रश्नानाम् उत्तराणि देयानि - $15 \times 1 = 15$
(क) भाष्यते व्यक्तरूपेण वाग्रूपेण अभिव्यज्यते इति ।
(अ) भाष्यम् (ब) भाषा
(स) वर्णम् (द) व्याकरणम्

(ख) उपनिषदाम् अपरं नाम वर्तते -

- (अ) वेदान्तम्
- (ब) वेदव्यासम्
- (स) छान्दोग्यम्
- (द) आरण्यकम्

(ग) संस्कृतम् कस्मिन् परिवारे आगच्छति ?

- (अ) भारोपीयपरिवारे
- (ब) विशेषपरिवारे
- (स) अपनेपरिवारे
- (द) विदेशीपरिवारे

(घ) पाणिनेः का रचना वर्तते ?

- (अ) महाभाष्यम्
- (ब) गीता
- (स) अष्टाध्यायी
- (द) वाक्यपदीयम्

(ङ) 'अकारस्य' उच्चारणस्थानमस्ति ?

(अ) कण्ठः (ब) तालुः

(स) ओष्ठः (द) दन्तः

(च) 'लोपसंज्ञा' विधायकं सूत्रम् किम् ?

(अ) आदिरन्त्येन संहिता

(ब) मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः

(स) परःसन्निकर्ष संहिता

(द) अदर्शनं लोपः

(छ) 'प् + र् + अ + ज् + ज् + आ' इत्यस्य किं रूपं भविष्यति ?

(अ) प्रज्ञा (ब) प्रथा

(स) प्रतिज्ञा (द) प्रेक्षा

(ज) 'रत्न + आकरः' किं सन्धिपदम् ?

(अ) रत्नकरः (ब) रत्नाकरः

(स) रत्नोकरः (द) रत्नाकारः

(झ) 'हरि + इच्छा' इत्यस्य किं सन्धिपदम् ?

(अ) हरिच्छा (ब) हरेच्छा

(स) हरीच्छा (द) हरच्छा

(ञ) पठ् धातो लङ् लकारे मध्यमपुरुषे एकवचने किं रूपम् भवति ?

(अ) अपठः (ब) अपठन्

(स) अपठो (द) अपठिष्यत्

(ट) वेदाः कति सन्ति ?

(अ) चत्वारः (ब) पञ्च

(स) षट् (द) त्रयः

(ठ) उपमा इति कस्य कृते प्रसिद्धम् ?

(अ) वाल्मीकेः कृते

(ब) कालिदासस्य कृते

(स) भासस्य कृते

(द) भवभूतेः कृते

(ड) पाठयोजनायाः कति प्रकाराः सन्ति ?

(अ) द्वौ (ब) त्रयः

(स) चत्वारः (द) पञ्च

(ढ) 'प' इत्यस्य उच्चारणस्थानम् किं ?

(अ) तालुः (ब) ओष्ठ्यः

(स) मूर्ध्ना (द) दन्त्यः

(ण) 'अभिज्ञानशाकुन्तलम्' कस्य रचना वर्तते ?

(अ) बाणभट्टस्य (ब) भवभूतेः

(स) कालिदासस्य (द) वेदव्यासस्य

Code No. 4912

Roll No.

SET : B

D. El. Ed. 1st Year (Fresh) Exam., July - 2019

Proficiency in Sanskrit Language

संस्कृत भाषा में प्रवीणता

(Course Code : DE-111)

[New Curriculum]

(Only for Fresh Candidates)

[Evening Session]

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

समय : 2 घण्टे]

[अधिकतम अंक : 35

सामान्य निर्देश :

- (i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 7 तथा प्रश्न 6 हैं।
- (ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये कोड नम्बर तथा सेट को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।
- (iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।
- (iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।

4912/(Set : B)

P. T. O.

- (v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।
- (vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।
- (vii) कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।

निर्देशाः -

- (क) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति।
- (ख) लेखः सुस्पष्टः सुवाच्यः च भवेत्।
- (ग) प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायाम् देयानी।
- (घ) प्रश्नसंख्या अवश्यमेव लेखनीया।

भाग - क

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु **द्वयोः** प्रश्नयोः व्याख्या कार्या - $2 \times 3 = 6$
 - (क) विभिन्नासु दृष्टिषु संस्कृतभाषायाः महत्त्वम् प्रतिपादयत।
 - (ख) प्राचीनभारतीयभाषाणाम् वर्गीकरणं कुरुत।
 - (ग) संस्कृतशिक्षणस्य सन्दर्भे भाषायिकौशलानां वर्णनं कुरुत।
2. अधोलिखितेषु **द्वयोः** प्रश्नयोः **एकः** प्रश्नः विधेयः - $1 \times 3 = 3$
 - (क) उच्चारणस्थानानाम् विषये विस्तारेण वर्णनं कुरुत।
 - (ख) 'अदर्शनं लोपः' इत्यस्य सूत्रस्य व्याख्या कार्या।

3. अधोलिखितेषु **द्वयोः** प्रश्नयोः **एकः** प्रश्नः समाधेयः - $1 \times 3 = 3$

(क) भारवेरर्थगौरवम् ।

(ख) उपमा कालिदासस्य ।

4. अधोलिखितेषु **द्वयोः** प्रश्नयोः **एकः** प्रश्नः लेखनीयः - $1 \times 3 = 3$

(क) सूक्ष्मशिक्षणस्य महत्त्वं किमस्ति ? विस्तारेण वर्णनं कुरुत ।

(ख) पाठ-प्रस्तावनायाः कौशलस्य विस्तारपूर्वकं वर्णनं कुरुत ।

5. अधोलिखितेषु **द्वयोः** प्रश्नयोः **एकः** प्रश्नः समाधेयः - $1 \times 5 = 5$

(क) महाभारतस्य महत्त्वम् प्रतिपादयत ।

(ख) ब्राह्मणसाहित्यस्य विस्तारेण वर्णनं कुरुत ।

भाग - ख

6. वस्तुनिष्ठप्रश्नानाम् उत्तराणि देयानि - $15 \times 1 = 15$

(क) पाणिनेः का रचना वर्तते ?

(अ) महाभाष्यम्

(ब) गीता

(स) अष्टाध्यायी

(द) वाक्यपदीयम्

(ख) 'अकारस्य' उच्चारणस्थानमस्ति ?

(अ) कण्ठः

(ब) तालुः

(स) ओष्ठः

(द) दन्तः

(ग) 'संस्कृतम्' कस्मिन् परिवारे आगच्छति ?

(अ) भारोपीयपरिवारे

(ब) विशेषपरिवारे

(स) अपनेपरिवारे

(द) विदेशीपरिवारे

(घ) 'उपनिषदाम्' अपरं नाम वर्तते ?

(अ) वेदान्तम्

(ब) वेदव्यासम्

(स) छान्दोग्यम्

(द) आरण्यकम्

(ड) भाष्यते व्यक्तरूपेण वाग्रूपेण वा अभिव्यज्यते इति ।

(अ) भाष्यम्	(ब) भाषा
(स) वर्णम्	(द) व्याकरणम्

(च) 'प् + र् + अ + ज् + ज् + आ' इत्यस्य किं रूपं भविष्यति ?

(अ) प्रज्ञा	(ब) प्रथा
(स) प्रतिज्ञा	(द) प्रेक्षा

(छ) 'लोपसंज्ञा' विधायकं सूत्रम् किम् ?

- (अ) आदिरन्त्येन संहिता
(ब) मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः
(स) परःसन्निकर्षः संहिता
(द) अदर्शनं लोपः

(ज) 'रत्न + आकरः' किं सन्धिपदम् ?

(अ) रत्नकरः	(ब) रत्नाकरः
(स) रत्नोकरः	(द) रत्नाकारः

(झ) 'हरि + इच्छा' इत्यस्य किं सन्धिपदम् ?

(अ) हरिच्छा (ब) हरेच्छा

(स) हरीच्छा (द) हरच्छा

(ञ) पठ् धातोः लङ्लकारे मध्यमपुरुषे एकवचने किं रूपम् भवति ?

(अ) अपठः (ब) अपठन्

(स) अपठो (द) अपठिष्यत्

(ट) उपमा इति कस्य कृते प्रसिद्धम् ?

(अ) वाल्मीकेः कृते

(ब) कालिदासस्य कृते

(स) भासस्य कृते

(द) भवभूतेः कृते

(ठ) वेदाः कति सन्ति ?

(अ) चत्वारः (ब) पञ्च

(स) षट् (द) त्रयः

(ड) 'प' इत्यस्य उच्चारणस्थानम् किम् ?

(अ) तालुः (ब) ओष्ठ्यः

(स) मूर्ध्ना (द) दन्त्यः

(ढ) पाठयोजनायाः कति प्रकाराः सन्ति ?

(अ) द्वौ (ब) त्रयः

(स) चत्वारः (द) पञ्च

(ण) 'अभिज्ञानशाकुन्तलम्' कस्य रचना वर्तते ?

(अ) बाणभट्टस्य (ब) भवभूतेः

(स) कालिदासस्य (द) वेदव्यासस्य

Code No. 4912

Roll No.

SET : C

D. El. Ed. 1st Year (Fresh) Exam., July - 2019

Proficiency in Sanskrit Language

संस्कृत भाषा में प्रवीणता

(Course Code : DE-111)

[New Curriculum]

(Only for Fresh Candidates)

[Evening Session]

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

समय : 2 घण्टे]

[अधिकतम अंक : 35

सामान्य निर्देश :

- (i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 7 तथा प्रश्न 6 हैं।
- (ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये कोड नम्बर तथा सेट को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।
- (iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।
- (iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।

4912/(Set : C)

P. T. O.

- (v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।
- (vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।
- (vii) कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।

निर्देशाः -

- (क) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति।
- (ख) लेखः सुस्पष्टः सुवाच्यः च भवेत्।
- (ग) प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायाम् देयानी।
- (घ) प्रश्नसंख्या अवश्यमेव लेखनीया।

भाग - क

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु द्वयोः प्रश्नयोः व्याख्या कार्या - $2 \times 3 = 6$

- (क) संस्कृतसाहित्यस्य उद्भवस्य विकासस्य च वर्णनं कुरुत।
- (ख) संस्कृतभाषा अन्यभाषाणां जननी अस्ति इति उदाहरणं दत्त्वा स्पष्टयत।
- (ग) विभिन्नेषु कालेषु संस्कृतभाषायाः स्थितिं स्पष्टयत।

2. अधोलिखितेषु द्वयोः प्रश्नयोः एकः प्रश्नः विधेयः - $1 \times 3 = 3$

(क) कः सन्धिः ? सन्धेः कति भेदाः ? उदाहरणं दत्त्वा स्पष्टयत ।

(ख) 'आदिरन्त्येन संहिता' इत्यस्य सूत्रस्य व्याख्या कार्या ।

3. अधोलिखितेषु द्वयोः प्रश्नयोः एकः प्रश्नः समाधेयः - $1 \times 3 = 3$

(क) 'महाकविः श्रीहर्षः' इत्यस्य सम्पूर्णवर्णनं कुरुत ।

(ख) 'महाकवेः दण्डिनः' परिचयं रचनाः च लिखत ।

4. अधोलिखितेषु द्वयोः प्रश्नयोः एकः प्रश्नः लेखनीयः - $1 \times 3 = 3$

(क) श्लोकोच्चारणस्य विधिना कः अभिप्रायः ? विस्तारेण वर्णनं कुरुत ।

(ख) पाठयोजनायाः कः अभिप्रायोऽस्ति ? पाठयोजनायाः विभिन्नानां प्रकाराणां उपरि प्रकाशं पातय ।

5. अधोलिखितेषु द्वयोः प्रश्नयोः एकः प्रश्नः लेखनीयः - $1 \times 5 = 5$

(क) श्रीमद्भगवद्गीतायाः कथावस्तुं महत्त्वं च लिखत ।

(ख) वेदाङ्गानां विस्तृतव्याख्या विधेया ।

भाग - ख

6. वस्तुनिष्ठप्रश्नानाम् उत्तराणि देयानि - $15 \times 1 = 15$

(क) 'अकारस्य' उच्चारणस्थानमस्ति ?

(अ) कण्ठः (ब) तालुः

(स) ओष्ठः (द) दन्तः

(ख) पाणिनेः का रचना वर्तते ?

- (अ) महाभाष्यम्
- (ब) गीता
- (स) अष्टाध्यायी
- (द) वाक्यपदीयम्

(ग) संस्कृतं कस्मिन् परिवारे आगच्छति ?

- (अ) भारोपीयपरिवारे
- (ब) विशेषपरिवारे
- (स) अपनेपरिवारे
- (द) विदेशीपरिवारे

(घ) 'उपनिषदाम्' अपरं नाम वर्तते ?

- (अ) वेदान्तम्
- (ब) वेदव्यासम्
- (स) छान्दोग्यम्
- (द) आरण्यकम्

(ङ) भाष्यते व्यक्तरूपेण वाग्रूपेण अभिव्यज्यते इति ।

(अ) भाष्यम्	(ब) भाषा
(स) वर्णम्	(द) व्याकरणम्

(च) 'लोपसंज्ञा' विधायकं सूत्रम् किम् ?

- (अ) आदिरन्त्येन संहिता
(ब) मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः
(स) परःसन्निकर्षः संहिता
(द) अदर्शनं लोपः

(छ) 'रत्न + आकरः' किं सन्धिपदम् ?

(अ) रत्नकरः	(ब) रत्नाकरः
(स) रत्नोकरः	(द) रत्नाकारः

(ज) 'प् + र् + अ + ज् + ज्ञ् + आ' इत्यस्य किं रूपं भविष्यति ?

(अ) प्रज्ञा	(ब) प्रथा
(स) प्रतिज्ञा	(द) प्रेक्षा

(झ) पठ् धातोः लङ्लकारे मध्यमपुरुषे एकवचने किं रूपं भवति ?

- (अ) अपठः (ब) अपठन्
(स) अपठो (द) अपठिष्यत्

(ञ) 'हरि + इच्छा' इत्यस्य किं सन्धिपदम् ?

- (अ) हरिच्छा (ब) हरेच्छा
(स) हरीच्छा (द) हरच्छा

(ट) पाठयोजनायाः कति प्रकाराः सन्ति ?

- (अ) द्वौ (ब) त्रयः
(स) चत्वारः (द) पञ्च

(ठ) 'प' इत्यस्य उच्चारणस्थानम् किम् ?

- (अ) तालुः (ब) ओष्ठ्यः
(स) मूर्ध्ना (द) दन्त्यः

(ड) 'अभिज्ञानशाकुन्तलम्' कस्य रचना वर्तते ?

- (अ) बाणभट्टस्य (ब) भवभूतेः
(स) कालिदासस्य (द) वेदव्यासस्य

(ढ) वेदाः कति सन्ति ?

(अ) चत्वारः (ब) पञ्च

(स) षट् (द) त्रयः

(ण) उपमा इति कस्य कृते प्रसिद्धम् ?

(अ) वाल्मीकेः कृते

(ब) कालिदासस्य कृते

(स) भासस्य कृते

(द) भवभूतेः कृते

Code No. 4912

Roll No.

SET : D

D. El. Ed. 1st Year (Fresh) Exam., July - 2019

Proficiency in Sanskrit Language

संस्कृत भाषा में प्रवीणता

(Course Code : DE-111)

[New Curriculum]

(Only for Fresh Candidates)

[Evening Session]

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

समय : 2 घण्टे]

[अधिकतम अंक : 35

सामान्य निर्देश :

- (i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 7 तथा प्रश्न 6 हैं।
- (ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये कोड नम्बर तथा सेट को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।
- (iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।
- (iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।

4912/(Set : D)

P. T. O.

- (v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।
- (vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।
- (vii) कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।

निर्देशाः -

- (क) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति।
- (ख) लेखः सुस्पष्टः सुवाच्यः च भवेत्।
- (ग) प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायाम् देयानी।
- (घ) प्रश्नसंख्या अवश्यमेव लेखनीया।

भाग - क

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु द्वयोः प्रश्नयोः व्याख्या कार्या - $2 \times 3 = 6$

- (क) भाषाशब्दस्य कोऽभिप्रायः ? एतस्य काः काः विशेषताः सन्ति ? स्पष्टयत।
- (ख) भाषाशिक्षणस्य मूलोद्देश्यानां वर्णनं कुरुत।
- (ग) विभिन्नेषु दृष्टिषु संस्कृतभाषायाः महत्त्वम् प्रतिपादयत।

2. अधोलिखितेषु द्वयोः प्रश्नयोः एकः प्रश्नः समाधेयः - $1 \times 3 = 3$

(क) कः सन्धिः ? सन्धेः कति भेदाः ? उदाहरणं दत्त्वा लिखत।

(ख) 'तस्य लोपः' इत्यस्य सूत्रस्य व्याख्या कार्या।

3. अधोलिखितेषु द्वयोः प्रश्नयोः एकः प्रश्नः लेखनीयः - $1 \times 3 = 3$

(क) 'बाणोच्छिष्टं जगत् सर्वम्' कथनस्य समीक्षा कर्तव्या।

(ख) 'भवभूतेः काव्यकलायाः' समीक्षां कुरुत।

4. अधोलिखितेषु द्वयोः प्रश्नयोः एकः प्रश्नः लेखनीयः - $1 \times 3 = 3$

(क) अन्वेषणपूर्णकौशलेन भवतः कः अभिप्रायः। एतस्य कानि-कानि घटकानि सन्ति ? विवेचयत।

(ख) पाठप्रस्तावनायाः कौशलस्य विस्तारेण वर्णनं कुरुत।

5. अधोलिखितेषु द्वयोः प्रश्नयोः एकः प्रश्नः लेखनीयः - $1 \times 5 = 5$

(क) महाभारतस्य महत्त्वम् प्रतिपादयत।

(ख) चम्पूकाव्यस्योपरि विस्तृतव्याख्या करणीया।

भाग - ख

6. वस्तुनिष्ठप्रश्नानाम् उत्तराणि देयानि - $15 \times 1 = 15$

(क) 'उपनिषदाम्' अपरं नाम वर्तते ?

(अ) वेदान्तम् (ब) वेदव्यासम्

(स) छान्दोग्यम् (द) आरण्यकम्

(ख) 'लोपसंज्ञा' विधायकं सूत्रम् किम् ?

(अ) आदिरन्त्येन संहिता

(ब) मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः

(स) परःसंन्निकर्षः संहिता

(द) अदर्शनं लोपः

(ग) 'पठ्' धातोः लङ्लकारे मध्यमपुरुषे एकवचने किं रूपम् भवति ?

(अ) अपठः (ब) अपठन्

(स) अपठो (द) अपठिष्यत्

(घ) 'हरि + इच्छा' इत्यस्य किं सन्धिपदम् ?

(अ) हरिच्छा (ब) हरेच्छा

(स) हरीच्छा (द) हरच्छा

(ङ) 'अकारस्य' उच्चारणस्थानमस्ति ?

(अ) कण्ठः (ब) तालुः

(स) ओष्ठः (द) दन्तः

(च) पाणिनेः का रचना वर्तते ?

(अ) महाभारतम्

(ब) गीता

(स) अष्टाध्यायी

(द) वाक्यपदीयम्

(छ) 'संस्कृतम्' कस्मिन् परिवारे आगच्छति ?

(अ) भारोपीयपरिवारे

(ब) विशेषपरिवारे

(स) अपनेपरिवारे

(द) विदेशीपरिवारे

(ज) भाष्यते व्यक्तरूपेण वाग्रूपेण अभिव्यज्यते इति ।

(अ) भाष्यम्

(ब) भाषा

(स) वर्णम्

(द) व्याकरणम्

(झ) 'प् + र् + अ + ज् + ज्ञ् + आ' इत्यस्य किं रूपं भविष्यति ?

(अ) प्रज्ञा (ब) प्रथा

(स) प्रतिज्ञा (द) प्रेक्षा

(ञ) 'रत्न + आकरः' किं सन्धिपदम् ?

(अ) रत्नकरः (ब) रत्नाकरः

(स) रत्नोकरः (द) रत्नाकारः

(ट) उपमा इति कस्य कृते प्रसिद्धम् ?

(अ) वाल्मीकेः कृते

(ब) कालिदासस्य कृते

(स) भासस्य कृते

(द) भवभूतेः कृते

(ठ) 'वेदाः' कति सन्ति ?

(अ) चत्वारः (ब) पञ्च

(स) षट् (द) त्रयः

(ड) 'अभिज्ञानशाकुन्तलम्' कस्य रचना वर्तते ?

- (अ) बाणभट्टस्य (ब) भवभूतेः
(स) कालिदासस्य (द) वेदव्यासस्य

(ढ) 'प' इत्यस्य उच्चारणस्थानम् किम् ?

- (अ) तालुः (ब) ओष्ठ्यः
(स) मूर्ध्ना (द) दन्त्यः

(ण) 'पाठयोजनायाः' कति प्रकाराः सन्ति ?

- (अ) द्वौ (ब) त्रयः
(स) चत्वारः (द) पञ्च
-